



Lehdistötiedote 22.6.2010

Pohjoismaiset lapsiasiavaltuutetut huolissaan sijaishuollon laadunvalvonnasta

Pohjoismaiden lapsiasiavaltuutetut ovat havainneet puutteita huostaanotettujen lasten oikeuksien toteutumisessa. Kesäkuun alussa Kööpenhaminassa kokoontuneet valtuutetut kehottavat maidensa viranomaisia huolehtimaan, että huostaanotettujen lasten oikeudet toteutuvat YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaisesti.

Yhteisessä kannanotossaan pohjoismaiden lapsiasiavaltuutetut ilmaisevat huolensa sijaishuollon laadunvalvonnasta. Sijaishuollossa asiakkaana olevat lapset tarvitsevat enemmän tietoa omista oikeuksistaan. Lapsiasiavaltuutetut haluavat esimerkiksi kohentaa huostaanotettujen lasten mahdollisuuksia tehdä kanteluita ja valituksia tilanteissa, joissa he kokevat omien oikeuksiensa tulleen loukatuiksi. Myöskään näiden lasten yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen eivät eri pohjoismaissa aina toteudu riittävästi.

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaiset oikeudet koskevat myös sijaishuollossa olevia lapsia. Monet huostaanotetut lapset ovat kasvaneet väkivallan ja hyväksikäytön leimaamassa ympäristössä ja he ovat joutuneet pettymään lähellä oleviin aikuisiin kerta toisensa jälkeen. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että viranomaiset toimivat aktiivisesti ja oma-aloitteisesti huostaanotetun lapsen oikeuksia kunnioittavasti.

Pohjoismaissa on eroja lastensuojelun sijaishuollon järjestelyissä. Näistä eroista huolimatta lapsiasiavaltuutetut haluavat nostaa esille kolme yhteistä vakavaa haastetta huostaanottoon liittyvissä käytännöissä lapsen oikeuksien näkökulmasta.

1) Sijaishuollon laadunvalvonnasta puuttuu lapsen oma näkökulma. Lasta itseään ei johdonmukaisesti kuulla tarkastusten ja valvontatilanteiden yhteydessä. Tällöin yksi lapsen keskeisistä oikeuksista eli oikeus kertoa mielipiteensä itseään koskevista asioista jää toteutumatta.

2) Lapsilla on vain vähän tietoa omista oikeuksistaan ja mahdollisuudestaan valittaa tai tehdä kanteluita tilanteissa, joissa he kokevat oikeutensa tulleen loukatuksi. He eivät myöskään tiedä, miten kantelu tai valitus käytännössä tehdään ja kenen puoleen heidän tulisi asiassaan kääntyä. Valvontaviranomaiset eivät tiedota omasta toiminnastaan lapsille ja nuorille.

3) Oikeus koulutukseen ei toteudu yhtäläisesti kaikkien huostaanotettujen lasten osalta. Tutkimukset osoittavat, että koulunkäynti on tärkein elämänhallintaa aikuisena edistävä tekijä. Tästä huolimatta huostaanotettujen lasten koulutuksen laatu ei aina vastaa muiden lasten saamaa koulutusta. Eri pohjoismaista on erilaisia esimerkkejä ongelmatilanteista. Lapsiasiavaltuutetut haluavat painottaa yhtäläistä oikeutta perusopetukseen ja muuhun koulutukseen.

Kaikissa pohjoismaissa tulee varmistaa, että huostaanotettujen ja sijaishuollossa olevien lasten oikeudet toteutuvat. Erityinen vastuu tässä on viranomaisilla, joiden vastuulla on sijaishuollon valvonta.

Kööpenhamina, 4. kesäkuuta 2010

Fredrik Malmberg, Ruotsi
Lisbeth Zornig Andersen, Tanska
Reidar Hjermand, Norja

Maria-Kaisa Aula, Suomi
Margrét María Sigurðardóttir, Islanti